

Asia: VN/35729/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaalihuoltolain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Taustatiedot lausunnonantajalta

Edustan

Muu

Lausunnonantajan lausunto

1 Onko ehdotus kokonaisuudessaan kannatettava?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

Esityksen tavoitteet ovat pääosin kannatettavia, erityisesti oikea-aikaisen tuen vahvistamisen, hallinnollisen keventämisen ja palveluiden joustavoittamisen osalta. Kokonaisuuteen liittyy kuitenkin merkittävä riski siitä, että ilman riittävää velvoittavuutta ja resursointia ennaltaehkäisevät ja varhaisen tuen palvelut jäävät liian yleiselle tasolle.

Tämä voi johtaa tuen kohdentumiseen ensisijaisesti myöhäisempiin ja raskaampiin palveluihin, mikä on ristiriidassa esityksen tavoitteiden kanssa. Erityisesti työikäisten palvelujen osalta vaikuttavuusarvioiden puutteellisuus heikentää esityksen kokonaisarviointia ja lisää alueellisen eriytymisen riskiä palvelujen toteutuksessa.

2 Vastaavatko ehdotukset esityksen tavoitteita?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti esityksen tavoitteista?

Esitetyt tavoitteet ovat rakenteellisesti perusteltuja, mutta niiden käytännön toteutukseen liittyy epävarmuustekijöitä. Palveluiden saatavuus, varhaisen tuen toteutuminen sekä asiakasprosessien sujuvuus jäävät osittain avoimiksi.

Esityksessä painottuu kustannusten hallinta. Palvelujen järjestäminen näyttäytyy perustuvan ensisijaisesti hyvinvointialueiden käytettävissä oleviin resursseihin asiakkaiden palvelutarpeiden sijaan. Lisäksi palveluja ei määritellä subjektiivisiksi oikeuksiksi, mikä jättää niiden toteutumisen hyvinvointialueiden harkinnan varaan. Tämä heikentää asiakkaiden yhdenvertaisuuden toteutumista.

3 Lausuntopalaute luvusta 1, onko erityistä tukea tarvitsevaa asiakasta koskeva pykäläesitys 5 a § kannatettava?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

Erytystä tukea tarvitsevan asiakkaan käsitteen määrittely on perusteltua ja mahdollistaa sosiaalityön resurssien kohdentamisen. Esitetty määritelmä ei kuitenkaan ole riittävän täsmällinen eikä ohjaava käytännön työn näkökulmasta.

Monialaisen yhteistyön kannalta asiakkaiden oikea-aikainen tunnistaminen on keskeistä, jotta palvelut voidaan järjestää tarkoituksenmukaisesti jo varhaisessa vaiheessa.

4 Lausuntopalaute luvusta 2, onko erillinen hyvinvoinnin edistämistä koskeva 10 a § kannatettava?

Osittain ei

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

Ennaltaehkäisevän työn vahvistaminen on lähtökohtaisesti erittäin kannatettavaa. Kuitenkin hyvinvointialueiden tosiasialliset mahdollisuudet toteuttaa ennaltaehkäisevää työtä lakisääteisten tehtävien ohella ovat epävarmat.

Sääntely muuttuu aiempaa yleisluonteisemmaksi, mikä lisää joustavuutta mutta samanaikaisesti heikentää velvoittavuutta. Tämä kasvattaa riskiä siitä, että hyvinvoinnin edistämisen konkreettinen toteutus jää puutteelliseksi erityisesti tilanteissa, joissa resurssit ovat rajalliset.

Mielenterveys- ja päihdetyön asemaa on perusteltua selkeyttää ja vahvistaa, jotta ehkäisevä työ toteutuu yhdenvertaisesti.

5 Lausuntopalaute luvusta 3 - sosiaalityö ja sosiaaliohjaus: Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

-

Perustelut tiiviisti?

-

6 Lausuntopalaute luvusta 3 - lapsiperhepalvelu: Onko ehdotus uudesta lapsiperhepalvelusta ja siihen sisältyvästä taloudellisesta tuesta selkeä ja toteutettavissa oleva?

-

Perustelut tiiviisti?

-

7 Lausuntopalaute luvusta 3 - Onko ehdotus uudesta työikäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuen palvelusta selkeä ja toteutettavissa oleva?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Tavoitteet ovat perusteltuja, ja palvelukokonaisuuden selkiyttäminen on kannatettavaa. Sääntely jättää kuitenkin merkittävää tulkinnanvaraa alueelliselle toteutukselle.

Palvelun vapaaehtoisuus sekä määrärahasidonnaisuus herättävät epävarmuutta sen käytännön toteutumisesta. On olemassa riski, ettei palvelu vastaa riittävästi asiakastarpeisiin.

Palvelun sisältöä on tarpeen täsmentää. Lisäksi viranomaisten välistä yhteistyötä tulee vahvistaa ja sen velvoittavuutta lisätä.

8 Muu lausuntopalaute lukuun 3?

Työllisyyttä tukevien palvelupolkujen toimivuus edellyttää saumatonta yhteistyötä sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä työvoimaviranomaisten välillä.

Lakiluonnoksessa tunnistetaan palvelujen yhteensovittamisen tarve, mutta yhteistyön velvoittavuutta tulisi edelleen vahvistaa.

Kuntouttavan työtoiminnan lakkauttaminen ja sen korvaaminen määrärahasidonnaisella palvelulla aiheuttaa merkittävää huolta palvelujen saatavuudesta. On olemassa riski, että palvelujen volyymi vähenee.

Osa asiakaskunnasta tarvitsee jatkossakin laaja-alaista, monialaista tukea, johon pelkät työvoimapalvelut eivät riitä.

9 Lausuntopalaute sosiaalihuollon toteuttamisen alkuvaiheessa: neuvonta ja ohjaus, vireilletulo ja sosiaalihuollon asiakkuus, yhteyden saaminen sosiaalihuoltoon ja tuen tarpeen arviointi (luvut 2 ja 4) Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Palveluun pääsyn määräaikojen säätäminen on kannatettavaa. Määräaikojen tosiasiallinen toteutuminen edellyttää kuitenkin riittävää resursointia sekä toimivaa valvontaa.

10 Lausuntopalaute luvusta 4 – asiakassuunnitelma ja omatyöntekijä? Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Osittain ei

Perustelut tiiviisti?

Esityksessä ei riittävästi huomioida mahdollisuutta laatia yhteinen monialainen asiakassuunnitelma.

Yhteinen suunnitelma vähentäisi päällekkäistä työtä, tehostaisi resurssien käyttöä ja parantaisi palvelujen vaikuttavuutta.

11 Lausuntopalaute luvusta 4 - erityistä tukea tarvitsevan lapsen sosiaalityöntekijän asiakasmitoitus. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

-

Perustelut tiiviisti?

-

12 Muu lausuntopalaute lukuun 4?

-

13 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalityöntekijän erityiset tehtävät. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

-

Perustelut tiiviisti?

-

14 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalihuollosta vastaava viranhaltija. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

-

Perustelut tiiviisti?

-

15 Lausuntopalaute sosiaalihuollon asiakastietojen kirjaamisesta. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Kirjaamiseen käytettävän ajan vähentäminen ja resurssien kohdentaminen asiakastyöhön on perusteltu tavoite.

Monialaisen yhteistyön näkökulmasta tulee edistää yhteisiä palvelutarpeen arviointeja ja suunnitelmia. Lisäksi tietojärjestelmien yhteensopivuutta on kehitettävä päällekkäisen kirjaamisen vähentämiseksi.

16 Lausuntopalaute asiakasmaksuihin ehdotetuista muutoksista?

-

17 Lausuntopalaute muista säädösmuutosehdotuksista?

-

18 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten taloudellisista vaikutuksista?

Ei

Perustelut tiiviisti?

Esityksessä ei ole riittävästi huomioitu työllisyysalueille aiheutuvia kustannuksia.

Jos yhteistyö hyvinvointialueiden kanssa heikkenee, kustannukset siirtyvät entistä enemmän kunnille ja työvoimaviranomaisille. Vaikutuksia eri toimijoihin ei ole arvioitu riittävän kattavasti.

19 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten muista vaikutuksista ja yhteisvaikutuksista?

Ei

Perustelut tiiviisti?

Väljä sääntely mahdollistaa joustavat palveluratkaisut, mutta ilman riittävää seuranta palvelujen toteutuminen voi jäädä puutteelliseksi.

Tilastointia ja tietopohjaa on kehitettävä, jotta palvelujen riittävyttä, laatua ja yhdenvertaisuutta voidaan seurata luotettavasti.

Juntunen Samuel
Tornion kaupunki - Meri-Lapin työllisyyspalvelut